

Uwarunkowania polityki klimatycznej Rzeczypospolitej Polskiej

Słowa kluczowe: polityka klimatyczna, zmiany klimatu, ochrona klimatu, polityka Polski, problemy globalne

Celem dysertacji była analiza polskiej polityki klimatycznej w kontekście aktualnej wiedzy naukowej i wyszczególnienie czynników w największym stopniu oddziałujących na jej kształt. Dla realizacji tego zamierzenia przyjęto perspektywę nowego instytucjonalizmu, poddając analizie najistotniejsze czynniki, które zgodnie z tym założeniem mają istotne znaczenie dla kształtowania polityki państwa, w tym przypadku polityki klimatycznej. W tych ramach zwrócono uwagę zarówno na czynniki wewnątrzpaństwowe (instytucje społeczne i państwowe), jak i międzynarodowe (globalne i w ramach Unii Europejskiej). Ponadto nie zabrakło odniesień do uwarunkowań historycznych i kulturowych, a także ideologicznych. Tym samym badanie podjęte w ramach pracy uzyskało szeroką perspektywę, umożliwiającą zrozumienie znaczenia różnorodnych czynników dla kształtowania polityki klimatycznej.

Dla przeprowadzenia analizy w kontekście aktualnej wiedzy naukowej, niezbędne było wprowadzenie do tematyki zmian klimatu z perspektywy nauk fizycznych i nauk o Ziemi. Znalazło się ono w pierwszym rozdziale opracowania. Tym samym odniesiono się zarówno do zmian współczesnych i przeszłych, jak i prognozowanych na przyszłość. W rozdziale tym opisano również znaczenie przeobrażeń, będących wynikiem zmian klimatu, dla życia społecznego i politycznego, także w Polsce. Zwracając natomiast uwagę na ich znaczenie dla stosunków międzynarodowych, odniesiono się do reżimów międzynarodowych, jako formy instytucji pozwalającej na podjęcie współpracy pomiędzy państwami.

W drugim rozdziale zaprezentowano podstawy kulturowo-filozoficzne, religijne oraz ideologiczne, stanowiące ramy, w których i za sprawą których kształtowana jest polska polityka klimatyczna. Zarówno w przypadku kwestii kulturowo-filozoficznych, jak i religijnych odniesiono się do szerszego kontekstu – ochrony środowiska naturalnego. Ponadto w rozdziale tym opisano dominujące nurty ideologiczne, umożliwiając wpisanie w ich kontekst różnych kierunków polityki klimatycznej.

W trzecim rozdziale dokonano analizy prawnej dotyczącej kwestii zmian klimatu, zarówno na poziomie Polski, Unii Europejskiej, jak i globalnym. W tym celu dokonano kompleksowego przeglądu aktów prawnych dotyczących problemu zmian klimatu i jego ochrony. W przypadku Polski analiza objęła plany i programy z zakresu ochrony klimatu i najważniejsze tego typu dokumenty na temat ochrony środowiska naturalnego, a także ustawy.

Przeanalizowano także wszystkie akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej oraz przyjęte w jej ramach rozporządzenia, dyrektywy, decyzje i programy z zakresu ochrony środowiska naturalnego. Odnosząc się z kolei do porozumień globalnych zwrócono uwagę głównie na umowy międzynarodowe z zakresu ochrony klimatu i decyzje podjęte w ramach Konferencji Stron Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu.

W dalszej kolejności dokonano analizy działań organizacji pozarządowych i największych działających w Polsce przedsiębiorstw. W przypadku tych drugich uwagę zwrócono na ich działalność z zakresu ochrony klimatu i ograniczania emisji gazów cieplarnianych, ze szczególnym uwzględnieniem ich planów w tym zakresie, co pozwoliło na ukazanie tych kwestii na tle polityki klimatycznej państwa. W odniesieniu do wybranych organizacji pozarządowych kompleksowo przedstawiono ich działalność mającą znaczenie dla bezpośrednich i pośrednich działań na rzecz ochrony klimatu. Całość poprzedzono jednak odniesieniem do ogółu społeczeństwa polskiego i jego świadomości klimatycznej.

W ostatnim rozdziale analizie poddano wypowiedzi posłów w ramach posiedzeń Sejmu i Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa oraz Komisji do spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych. Te pierwsze wskazywały na bardziej oficjalne stanowiska, gdyż w dużej mierze prezentowane były w imieniu klubów parlamentarnych. W ramach komisji sejmowych posłowie wypowiadali się z kolei znacznie swobodniej, dzięki czemu można było rozpoznać ich stanowiska nie tylko jako osób zrzeszonych w konkretnych klubach parlamentarnych, ale także ich prywatne zdanie i poziom wiedzy z zakresu problemu zmian klimatu i polityki klimatycznej. Ponadto w rozdziale tym przedstawiono sylwetki ministrów właściwych dla ochrony środowiska naturalnego i klimatu oraz ich stosunek do polityki klimatycznej. Analizie poddano także programy działania Rady Ministrów, traktowane jako wypadkowa oddziaływań innych czynników instytucjonalnych, jednostek i grup społecznych, a także preferencji centralnych instytucji państwowych.

Tak przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie wniosków dotyczących wagi poszczególnych czynników oddziałujących na politykę klimatyczną państwa. Tym samym udało się zauważyć zależności pomiędzy wieloma elementami mającymi znaczenie dla jej kształtu. Szczególną rolę w tym kontekście, w analizowanym okresie, spełniały regulacje międzynarodowe i ideologie polityczne. Istotną rolę odgrywały także kwestie kulturowe i religijne, chociaż te ostatnie niejednoznacznie. Ponadto wykazano kluczowe znaczenie wiedzy, będącej bodźcem do podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu.